

「Vrije meningsuiting
is **geen** MISDRIJF」

Op de **rode**
loper van het
Europees
Defensie-
agentschap

©Raisa Vandamme

Vredesactie vrijgesproken

MINISTER DE CREM BIJT IN HET ZAND

Op donderdag 13 maart sprak de correctionele rechtbank Vredesactie vrij in de zaak aangespannen tegen de vzw door minister De Crem. Vredesactie werd vervolgd omwille van een geweldloze actie bij zijn ministerie in 2008. De actie verliep geweldloos en er werd niets beschadigd. De rechter volgt de argumentatie van de procureur en van Vredesactie en oordeelt dat het dossier tegen Vredesactie te zwak is. De rechter stelt dat de vzw geen fout heeft begaan. Vredesactie kan dus ook niet worden verplicht de geclaimde schade van 233,86 euro te betalen.

Vredesactie is tevreden met deze uitspraak. Hopelijk denken overheden en bedrijven in de toekomst twee keer na voor ze organisaties proberen te vervolgen omwille van geweldloze acties.

Het waren bewogen tijden voor Vredesactie. De vzw liep door de strafrechtelijke vervolging het risico op een zware geldboete en een mogelijk verbod op een aantal activiteiten tot zelfs het ontbinden van de organisatie. Maar de steun was enorm. Op amper twee weken tijd tekenden meer dan honderdvijftig organisaties waaronder de Verenigde Verenigingen, 11.11.11, ABVV, FOV, Bond Beter Leefmilieu, het Forum voor Amateurkunsten, Greenpeace, OKRA, Welzijnzorg, Bond zonder naam, ... de steunverklaring 'Vrije meningsuiting is geen misdrijf'. Ze roepen alle juristen en beleidsmakers in dit land op om respect op te brengen voor het fundamentele recht op vrije meningsuiting: *"Vreedzame acties herleiden tot kwesties van strafrecht versmalt het maatschappelijke debat en brengt onze democratie in gevaar."* Ook de reacties op het online steunregister stroomden binnen. Net zoals Bernard Dewulf, Elvis Peeters, Prof. Dr. Eric Corijn en dichter des vaderland Charles Ducal lieten bijna duizend mensen er een bemoedigende boodschap achter. Prof. dr. Dirk Voorhoof schrijft: *"De vervolging tegen de vredesactivisten toont aan dat in België nog al te vaak de toepassing van het Europees Mensenrechtenverdrag wordt genegeerd. Een uitgelezen kans voor de rechtbank om dit recht te zetten en de minister van defensie te verplichten tot een speedcursus mensenrechten."*

Columns en opiniestukken zorgden ervoor dat de rechtszaak niet ongezien kon doorgaan en minister De Crem kreeg er parlementaire vragen over in de Kamer en in de Commissie defensie. Op 6 februari kwam de zaak voor de correctionele rechtbank in Brussel. Buiten op het Poelaertplein verzamelden meer dan honderd mensen om hun steun te betuigen en het recht op vrije meningsuiting te verdedigen. En wat niemand had verwacht, gebeurde: het parket vorderde de vrijspraak. Een op

Het relaas van een bewogen zitting

Jan Nolf (erevrederechter en justitiwatcher) op Knack.be

De zitting van de overbelaste 60ste correctionele kamer van de Brusselse rechtbank startte stipt en zou een film waard geweest zijn. Tussen de dagelijkse dosis van verdachte diefstal, overvallers, drugdealers en partnergeweld door, moest The Case behandeld raken: minister van Oorlog Pieter De Crem versus vzw Vredesactie. Een vreemde stoelendans van verdachten, met stijgende verbazing gadeslagen door o.a. Eva Brems, Mieke Vogels, Bruno Tuybens en Jan Roegiers. Want omwille van de klacht van Pieter De Crem dienden een aantal échte criminele dossiers uitgesteld "wegens overbelasting van de rol". Hopelijk komen die de volgende keer niet vrij door "overschrijding van de redelijke termijn".

THE CASE OF DE CREM

Minister De Crem vordert via de duurst mogelijke gerechtelijke weg een schadevergoeding à 233,860 euro voor de rode kleutervingerverf die vijf jaar geleden op de muren van zijn hoofdkwartier aangebracht werd door vredesmanifestanten. Defensie had een jaartje nodig om dat bedrag uit te cijferen, tot 3 cijfers na de komma, inclusief 0,600 euro voor onderhoud van de Renault Master die de hogedrukreiniger à 10,3 liter per minuut moest aanvoeren en ook twee militairen erbij. Terwijl twee sponzen volstonden in de afwikkeling van het - inderdaad indrukwekkend - theaterscenario door de actievoerders voorzien.

De behandeling van The Case lukte eerst maar niet want de advocaat van Defensie - in het defensief - moest blijkbaar overleg plegen of de zaak niet eerder uitgesteld moest worden. Kort daarna volgde een nieuwe lange onderbreking van de zitting: na de wel heel merkwaardige vordering van het Openbaar Ministerie. Immers vordert de vervolgende parketmagistraat ter zitting normaliter de veroordeling van de onverlaat die door datzelfde parket dagvaard werd. Niet deze keer.

COUP DE THÉÂTRE...

De akoestiek is ook in die zwaar beveiligde ondergrondse zittingszaal van de 60ste correctionele kamer abominabel. Toen de procureur zijn requisitoir beëindigd had, werden echter heel wat blikken uitgewisseld in de zaal: “hebben we dat goed gehoord?”. Vandaar dat de voorzitter (een vroegere persmagistraat van het parket) attent de rol op zich nam van vertaler: de procureur had wel degelijk de vrijspraak - jawel de vrijspraak - van de vzw Vredesactie gevraagd.

Coup de théâtre dus. Exit voor een nieuw telefonisch overleg de advocaat van de minister van Oorlog die onverwacht in het defensief gedwongen wordt. Advocaat zijn, het is toch een stiel. Het werd een lange avondzitting.

AVONDPLEIDOOIEN

Voor de verdediging is zo’n vraag van de procureur tot vrijspraak uiteraard extreem ongebruikelijk. Hetzelfde parket dat volgens het gevlugeld gezegde “één en ondeelbaar” is, had immers datzelfde argument al bij de behandeling voor de raadkamer kunnen aanvaarden. Toen woog de klacht van De Crem blijkbaar wel als voldoende voor vervolging. Maar ook het Openbaar Ministerie kent het verschijnsel van voortschrijdend inzicht. Trop is teveel.

Ook als het Openbaar Ministerie plots je medestander wordt, kan een advocaat nooit voorzichtig genoeg zijn. Meester Johan Verstraeten haalde dan toch zijn vier argumenten uit de kast.

Vooreerst is het recht op geweldloos protest een meer essentiële waarde dan die van enkele minuten lang verkleurde muren. Zelfs die van Defensie.

Dat argument zag minister De Crem aankomen: op de parlementaire vraag van David Geerts (sp.a) van woensdag jl. antwoordde hij “overigens vertoonde het gebouw nog een lange tijd een rode schijn”. Wat tegengesproken werd in het strafdossier door het in tempore non suspectu bijgeroepen politielabo.

Een tweede argument is pijnlijker voor de minister: de klacht staat haaks op het beginsel van behoorlijk bestuur, dat verspilling verbiedt. Om het in het latijn van een kandidaat-minister

z’n minst gezegd vreemde bocht van een openbaar ministerie dat zes weken eerder de vervolging had gepleit. De rechter volgde de argumentatie van de procureur. Op 13 maart werd Vredesactie vrijgesproken.

INTIMIDATIE

De correctionele dagvaarding van Vredesactie zet zich bij in een lijst van voorbeelden waarbij overheden en bedrijven sociale actie meer en meer beantwoorden met vervolging voor de rechtbank. Dit soort processen zijn een vorm van intimidatie en een grove aanfluiting van het recht op vrije meningsuiting. De repressieve aanpak van activisten schrikt mensen af om geweldloze acties te organiseren of er aan deel te nemen. Om niet te spreken van de financiële gevolgen die verbonden zijn aan dergelijke procedures. Dit proces kost Vredesactie duizenden euro’s.

Naast het invoeren van de GAS-boetes en de eenzijdige verzoekschriften is deze rechtszaak een duidelijk voorbeeld van het inperken van het fundamentele recht op vrije meningsuiting.

GEWELDLOZE ACTIE IS EEN ONDERDEEL VAN DE DEMOCRATIE

Onze democratie is er gekomen dankzij intense sociale actie. Veel van de verworvenheden die we nu vanzelfsprekend vinden, hebben we te danken aan de ongehoorzaamheid van bewegingen en de bereidheid van mensen om zich in te zetten voor het algemeen belang.

Ook vandaag hebben we sociale actie nodig om onze democratie in stand te houden en te verbeteren. Het feit dat we in een rechtstaat leven die democratische grondrechten zoals vrijheid van meningsuiting erkent, wil nog niet zeggen dat daarmee iedere stem

even hard doorweegt in de besluitvorming. Sommige stemmen klinken luider dan andere. En heel wat stemmen vormen hoogstens wat achtergrondruis. Door geweldloos actie te voeren kan wie niet gehoord wordt, proberen zijn stem te veroveren. De ruimte daarvoor wordt ook in een democratie zelden cadeau gedaan. Via geweldloze acties breken groepen in in een debat. Ze plaatsen problemen op de agenda waar overheden het liever niet over hebben. Dat is wat Vredesactie doet. Dat is waarom we verder doen.

van Justitie te stellen: “de minimis non curat praetor”. Wat destijds door professor & CD&V-senator Storme in zijn afscheidscollege vertaald werd als: “hier functioneert een overheidsdienst, waarvan de gebruikers verplicht zijn op een zuinige wijze gebruik te maken”. Dit proces is inderdaad een gigantische verspilling van belastinggeld.

Het derde argument van de advocaat van de verdediging was ook het argument van de procureur. Wie een vereniging dagvaardt moet bewijzen dat dit de beslissing van de top was. Anders kan je iedereen vervolgen die om ethische redenen achter een actie staat. De boekhouding van de vereniging werd nageplozen maar daar werd geen post voor verf teruggevonden. Die werd blijkbaar bekostigd door enthousiastelingen die niet vervolgd werden. Wil de minister 233,86 euro schadevergoeding of wil hij integendeel kost wat kost de vredesbeweging treffen? “Intellectuele eerlijkheid duurt het langst” waarschuwde meester Verstraeten.

Het vierde argument betwistte de tenlastelegging technisch. Waarmee kleuters zich niet blijvend bevulen kan ook het ministerie van Defensie niet schaden. De potjes kleutervingerverf - die de politie weigerde in beslag te nemen - werden nu door de verdediging zelf naar voor gebracht. Een hilarisch moment.

Het proces tegen deze organisatie van vredesactivisten is dus voor de klagende minister roemloos verzand. Pieter De Crem liet één kans liggen: een burgerlijke partijstelling voor geleden politieke schade. Want na die boemerang is dat leed aanzienlijk, daar zijn we het er over eens.

Nieuwe GEVECHTSVLIEGTUIGEN?

Onverantwoord beleid.

De volgende regering zal beslissen of België nieuwe gevechtsvliegtuigen koopt. Prijskaartje: tussen 4 en 6 miljard euro. De defensie-industrie en minister De Crem zwaaien met argumenten als tewerkstelling en een enorm terugverdieneffect. Maar voor de landen die mee in de ontwikkelingsfase zijn gestapt, vallen die terugverdieneffecten flink tegen. De Tweede Kamer in Nederland vindt het zelfs niet langer verantwoord om te investeren in het Joint Strike Fighter-programma. De Nederlandse Rekenkamer spreekt over een aanzienlijke vertraging en kostenoverschrijding.

In aanloop naar de verkiezingen nemen de politieke partijen standpunten in. Daarbij slaan ze een fundamenteel debat over: waar willen we met de Belgische defensie naartoe? En hebben we daarvoor echt peperdure gevechtsvliegtuigen nodig?

“Politici die de prijs willen drukken door de afschrijving van nieuwe toestellen over tientallen jaren te spreiden, komen bedrogen uit.”

De huidige F-16's hebben tussen 2023 en 2028 hun maximaal aantal vlieguren op de teller. Daarna worden ze uit roulatie genomen. Als de regering kiest om ze te vervangen, dan komen vijf toestellen in aanmerking: Rafale, Eurofighter, F-18 Hornet, JAS 39 Gripen New Generation en de Joint Strike Fighter (F-35).

Voor defensie-minister De Crem is het duidelijk: een leger zonder gevechtsvliegtuigen wordt irrelevant, de aankoop van nieuwe gevechtsvliegtuigen is onvermijdelijk. Hij steekt zijn voorkeur voor de Joint Strike Fighter niet onder stoelen of banken. In een door Wikileaks gelekt verslag van een gesprek met de Amerikaanse ambassadeur in 2009 stelt hij dat België de Joint Strike Fighter moet kopen, nadat de ontwikkeling ervan is afgerond.

De aankoop van circa 40 nieuwe gevechtsvliegtuigen, volgens experts een minimum om de huidige taken te blijven vervullen, zal naar schatting 4 à 6 miljard euro kosten. Ter vergelijking: in Nederland werd een budget van 4,5 miljard vastgelegd voor 37 JSF-toestellen – een conservatieve schatting, want de kosten in de ontwikkelingsfase lopen op. Dit is niet alleen een onverantwoord hoog bedrag in een periode van algemene besparingen, het is een investering in destructieve oorlogsvoering en militaire interventies wereldwijd.

INDUSTRIE VOERT DRUK OP

De beslissing over de aankoop ligt in de handen van de volgende regering. Het kabinet van Defensie bereidt een dossier voor dat de verschillende opties op een rijtje zet. Afhankelijk van wie rond de onderhandelingstafel zit, wordt dit dossier voorwerp van hevige discussie bij de regeringsvorming.

Achter de schermen voert de bedrijfswereld de druk op. De belangenbehartiger van de Belgische defensie-industrie BSDI (Belgian Security & Defense Industry) effent alvast het pad en brengt de vertegenwoordigers van de Belgische industrie en grote spelers als Lockheed Martin (JSF), Groupement International d'Entreprises (Rafale), Boeing (F-18) en Saab (Gripen) samen. Naar aanleiding van Eurosatory, de internationale beurs voor veiligheid en defensie in Parijs, luidde ze in 2012 de alarmbel: *“Als niet snel een beslissing wordt genomen, zal onze hele vliegtuigbouw eronder lijden omdat de sector dan niet betrokken zal zijn bij de productie of het onderhoud van de nieuwe toestellen. Bijgevolg*

zal ook een groot deel van de omzet verdwijnen, om het nog niet te hebben over de werkgelegenheid die op het spel staat."

Agoria, de spreekbuis van de technologische industrie, stelt in zijn verkiezingsmemorandum: "Om tot een belangrijke industriële participatie te kunnen komen, dient een beslissing genomen te worden vóór 2016. Daarbij kan er aan herinnerd worden dat er in ons land geen luchtvaartindustrie van belang zou bestaan indien we het F16-programma met zijn directe en indirecte compensaties niet hadden gehad."

RETURN ON INVESTMENT?

Over welke 'return on investment' gaat het? De Belgische regering kocht in 1975 116 F-16's voor zo'n 45 miljard Belgische frank, vervolgens, in 1983, 44 bijkomende toestellen voor 23 miljard frank. Daarnaast besloot ze in 1989 tot een moderniseringsprogramma dat ruim 13 miljard frank kostte. Alles samen ruim 70 miljard Belgische frank, of bijna 2 miljard euro. De luchtvaartindustrie beweert dat het F-16 programma het vijfvoudige opbrecht aan omzet voor bedrijven die actief zijn in de sector. Met name SABCA, Sonaca, Nexans, Asco, FN Moteurs (later Pratt & Whitney Belgium Engine Center) staken de winst op zak.

Vliegtuigbouwer Lockheed Martin sprak in 2007 nochtans zelf van economische compensaties ter waarde van 'maar' 200 miljoen euro, de federale overheidsdienst Economie bevestigde dit cijfer. Dat valt aanzienlijk lager uit dan de cijfers van de Belgische luchtvaartindustrie.

VERDIENEN GEVECHTS-TOESTELLEN ZICHZELF TERUG?

In minister De Crem heeft de luchtvaartindustrie alvast een bondgenoot. Op 30 januari stelde De Crem in de Kamer dat "de vervanging van onze luchtgevechtcapaciteit eveneens een

opportuniteit is voor onze luchtvaartindustrie." Hij betreurt dat ons land besliste om niet in het JSF-ontwikkelingsprogramma te stappen: "Iedere F-16 heeft zich minstens drie keer terugverdiend" beweert De Crem.

De voorspelde economische effecten en impact op de werkgelegenheid zijn op zijn zachtst gezegd sterk overdreven. Daar komen ze in Nederland nu achter. Nederland neemt sinds 2002 deel aan JSF-ontwikkelingsprogramma. PriceWaterhouseCoopers schreef in opdracht van het Nederlandse ministerie van Economische Zaken in 2008 een rapport met de titel 'Nederlandse deelname aan het JSF programma levert 16 miljard dollar omzet en ongeveer 50.000 arbeidsjaren werkgelegenheid op.' Nochtans becijferde het Centraal Planbureau al in 2001 dat er netto geen extra arbeidsplaatsen bijkomen. Het Bureau herhaalde dat in een contra-expertise uit 2009 waarin ze de optimistische voorspellingen kritisch bekeek. Die liet aan duidelijkheid niets te wensen over: "De totale werkgelegenheid in Nederland zal waarschijnlijk niet toenemen door het JSF-programma."

Daarom stemde de Tweede Kamer in 2012 een motie waarin ze oordeelt dat "verdere investeringen in het JSF-project onder de huidige omstandigheden niet langer financieel verantwoord zijn" en vroeg om uit het programma te stappen.

Gelukkig is België niet in het ontwikkelingsprogramma gestapt en is de belastingbetaler deze magere 'return on investment' bespaard gebleven. Sven Biscop, verbonden aan het Koninklijk Instituut voor Internationale Betrekkingen en voorstander van de aankoop van nieuwe gevechtsvliegtuigen, brengt in een interview met MO minister De Crem opnieuw met beide voeten op de grond. Hij stelt: "België komt te laat om uit de aankoop van nieuwe gevechtsvliegtuigen nog echt een groot industrieel voordeel te halen. We kopen

De vraag van 6 miljard

Op 14 april – internationale actiedag rond militaire uitgaven – voeren Vredesactie, Vrede vzw, Intal en Pax Christi actie bij de politieke partijen. Willen zij miljarden euro's spenderen aan gevechtsvliegtuigen? Of spenderen we dat geld aan nuttiger zaken? In aanloop naar de verkiezingen bevragen we hen op hun standpunten in dit dossier. De resultaten daarvan verneemt u via onze website.

sowieso toestellen van de plank, dus ik weet niet of veel compensaties mogelijk zijn. Daarom zijn er in Nederland veel klachten over het F-35-dossier: er valt weinig aan te verdienen omdat de VS de technologie te veel afschermt."

Veel hangt af van de mate waarin de bedrijven die de toestellen ontwikkelen hun technologie en knowhow willen delen met de onderaannemers. En die schijnen daar steeds minder toe bereid te zijn.

Voor de landen die in het ontwikkelingsprogramma van de JSF zitten, vallen de terugverdieneffecten erg tegen. Hoe geloofwaardig zijn dan de belofde terugverdieneffecten voor landen die nieuwe gevechtstoestellen 'off the shelf' willen kopen? De beweringen van Pieter De Crem en van de luchtvaartindustrie missen dan ook elke grond.

Terwijl de belofde 'return' vermindert, stijgt de aankoopprijs en loopt de ontwikkeling van de JSF steeds meer vertraging op. Dat doet verschillende NAVO-landen terugkrabbelen. Canada besliste om de aankoop van de Joint Strike Fighter een tijd lang op te schorten, onder andere omwille

van de onduidelijkheid over de kosten. Denemarken besloot de geplande aankoop te herzien en pas in 2015 definitief te beslissen. De Nederlandse Rekenkamer deed haar beklag over "aanzienlijke vertragingen en kostenoverschrijdingen." Het Verenigd Koninkrijk beslist waarschijnlijk pas in 2015 definitief, maar schijnt de geplande aankoop terug te schroeven van 138 tot 48 toestellen.

Ten slotte is de F-35 behalve extreem duur in aankoop, ook bijzonder duur in onderhoud. Het Nederlandse Ministerie van Defensie raamde de exploitatiekosten in 2012 voor dertig jaar op 13,567 miljard euro. Politici die de prijs willen drukken door de afschrijving van nieuwe toestellen over tientallen jaren te spreiden, komen dus bedrogen uit.

KERNWAPENS

Minister De Crem benadrukt in de media dat dit dossier los staat van de kernwapenkwestie. Nochtans is die link er wel degelijk. De VS zijn van plan om de B61 kernwapens, waarvan er een 20-tal in Kleine Brogel liggen, te moderniseren – een upgrade die 10 miljard dollar kost. De nieuwe B61 krijgt een staartstuk mee waardoor het een nucleaire precisiebom wordt. De eerste bommen van dit nieuwe type zouden in 2019 of 2020 ons land worden binnengevlogen. Als België haar nucleaire taak in de NAVO wil blijven opnemen, dan komt alleen de F-35 in aanmerking om de F-16 te vervangen. In theorie kunnen ook de andere toestellen aangepast worden om de B61 kernbom te vervoeren, maar die aanpassingen zijn peperduur en op dit moment ook niet voorzien. In elk geval zullen dan ook de huidige F-16's aangepast moeten worden om met de nieuwe kernbom, inclusief staart, te kunnen vliegen.

In die zin maakt de keuze voor de F-35 het gemakkelijker om ook de Amerikaanse kernwapens hier nog een tijdje te houden. Dat Duitsland kiest voor de Eurofighter komt in feite neer op een uitdoofscenario: als Duitse piloten niet langer met de kernwapens kunnen vliegen, zijn ze zinloos en zullen ze weggehaald worden.

Een nieuwe, meer accurate kernbom in combinatie met een vliegtuig dat radars kan omzeilen, betekent een serieuze verhoging van de nucleaire slagkracht van de NAVO. Dat staat haaks op alle initiatieven om het aantal kernwapens in de wereld te verminderen en geeft een verkeerd signaal aan andere landen.

WAAR HEBBEN WE GEVECHTSVLIEGTUIGEN VOOR NODIG?

De politieke partijen die er nu voor kiezen de gevechtsvliegtuigen te vervangen, slaan een fundamentele stap over: een democratisch debat over de toekomst van de Belgische defensie. Hoe moet het Belgische leger eruitzien de komende jaren? Welke rol zien we ervoor weggelegd? En wat mag ons dat kosten? De keuze voor gevechtsvliegtuigen is automatisch ook een keuze voor een specifiek type missies, namelijk de militaire interventies zoals we die de afgelopen jaren gezien hebben in Afghanistan en Libië.

De Belgische F-16's namen deel aan de NAVO-interventies op de Balkan. Vier toestellen werden vanaf 1996 ingezet voor operatie 'Joint Falcon' boven Bosnië-Herzegovina. Voor 'Allied Strike', boven Kosovo, stelden we in 1999 twaalf toestellen ter beschikking. Minister van Buitenlandse Zaken Reynders evalueerde in een speech voor het Koninklijk Hoger Instituut voor Defensie de uitkomst van die interventies: *"Het voorbeeld van de Balkan illustreert de beperkingen van een beleid dat niet in staat is om op duurzame manier de wortels van conflicten aan te pakken. Het beleid van Europa ten aanzien van het conflict in Joegoslavië was eenvoudigweg rampzalig. Ze is er nog steeds niet in geslaagd de voorwaarden voor duurzame vrede te creëren."* Hebben we daar gevechtsvliegtuigen voor nodig?

De Belgische regering stuurde zes F-16's naar de NAVO-interventie in Afghanistan. Ze gaat er prat op dat we daarvoor binnen de NAVO op veel waardering kunnen rekenen. Ter gelegenheid van de tiende verjaardag van de oorlog stelde Charles-Henri Delcour, tot begin 2012 de stafchef van het Belgische leger, op Radio 1: *"Ik denk dat het zo'n beetje overal fout is gelopen. Men kan het niet echt hebben over een overwinning. Alle ingrediënten voor een burgeroorlog zijn aanwezig."* Is dat de 'internationale rol van betekenis' die we willen spelen?

In 2011 bombardeerden Belgische F-16's Libië. Wat eerst een beperkte interventie moest worden met gerichte bombardementen, officieel om Libische burgers te beschermen, werd al snel een poging tot 'regime change'. Kadhafi werd gedood, de gewapende rebellen kwamen aan de macht, daarna trok de NAVO zich terug. Vandaag bestrijden gewapende groepen elkaar en de centrale regering om politieke macht en inkomsten uit olie. Het land is een lappendeken, verdeeld onder gewapende milities. Besteden we die 4 of 6 miljard dan niet beter aan iets anders?

Op de rode loper van het Europees DEFENSIEAGENTSCHAP

Op 27 maart 2014 rolde het Europees Defensieagentschap (EDA) de rode loper uit voor minister De Crem en voor Catherine Ashton, de hoge vertegenwoordiger voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van de EU. Samen met topmilitairen en vertegenwoordigers uit de wapenindustrie waren zij uitgenodigd op de conferentie van het EDA. Met zo'n 400 genodigden is deze jaarlijkse conferentie over Europese militaire samenwerking een belangrijke gelegenheid om te netwerken. Net als vorige jaren zijn pottenkijkers niet welkom op deze hoogdag van de zelfverklaarde Europese defensie- en veiligheidsgemeenschap. Vredesactie nodigde zichzelf uit.

"By invitation only" staat in rode letters te pronken op de website van de conferentie. Behalve wie er komt spreken, weten we niet wie er uitgenodigd is. Uit de edities van de voorgaande jaren kunnen we afleiden dat

het om een ongezonde mix gaat van militairen, vertegenwoordigers uit de wapenindustrie en belangrijke beleidsmakers uit de EU. We hadden van het EDA niets anders verwacht: het agentschap werd in 2004 opgericht en is gebaseerd op de voorstellen uit de defensie-industrie. Javier Solana, de toenmalige hoge vertegenwoordiger van het buitenlands beleid van de EU, stelde in 2007 dat het belangrijkste doel van EDA is om Europa *"meer, beter en meer samen te doen spenderen"* aan bewapening. Het stimuleren van de Europese defensie-industrie is een expliciet deel van de opdracht van het EDA.

Op de EDA-conferentie vorig jaar eiste Tom Enders, de toenmalige CEO van EADS, één van de vier grootste wapenbedrijven in de EU: *"we willen echt, tastbaar geld zien"*. Aan deze verzuchting werd snel gehoor gegeven. Op de Europese defensietop van december werd beslist om een 'preparatory action' te lanceren voor de ontwikkeling van nieuwe

27 MAART 2014:
Vredesactivisten
blokkeren ingang
EDA-conferentie

©Eric Demildt

wapentechnologie. Dit is niet meer of minder dan een nieuwe subsidiepot en ontegensprekelijk een overwinning voor de wapenindustrie. Tot nog toe mocht de wapenindustrie 'officieel' de subsidies die ze binnenrijden niet gebruiken voor de ontwikkeling van nieuwe wapentechnologie. Binnen de aangekondigde preparatory action mag dat wel.

Op het conferentieprogramma dit jaar stond een discussie, getiteld "Investment for the Future", maar liefst drie van de vijf panelleden waren CEOs. Het is bijzonder zorgwekkend dat wapenbedrijven de voornaamste plek innemen aan tafel als het gaat over de gewenste investeringen in nieuwe wapentechnologie. Wat voor de wapenindustrie gewenst is, is niet per se wenselijk vanuit het publiek belang.

Tijdens de EDA conferentie werden de beslissingen van de defensietop in december 2013 besproken. De Europese staats- en regeringsleiders gaven de opdracht aan het EDA om vier programma's op te starten voor de ontwikkeling van nieuwe militaire capaciteiten: het bijtanken van gevechtsvliegtuigen tijdens de vlucht, drone-ontwikkeling, cyber defence en militaire satellietcommunicatie. Deze vier programma's komen niet uit de lucht vallen. Het zijn thema's die al lang bediscussieerd worden en waarvoor de wapenindustrie sterk gelobbyd heeft. De vraag of deze capaciteiten zullen bijdragen aan de veiligheid in en buiten Europa, wordt niet gesteld.

In een recent rapport zeggen Statewatch en TNI dat de ontwikkeling van Europese drones niet gestoeld is op enige analyse naar de wenselijkheid of bruikbaarheid van die nieuwe technologie maar helemaal ten dienste staat van de defensie- en veiligheidsindustrie. Men is er zo hard van overtuigd dat een bloeiende Europese wapenindustrie noodzakelijk is, dat men gemakkelijkschalve bij de industrie zelf te rade gaat om te bepalen in welke wapensystemen geïnvesteerd moet worden.

Als er al een motivatie wordt gegeven dan gaat die vaak niet verder dan de promopraatjes van de industrie zelf.

EEN VLIEGENDE START VAN EEN MILITAIR GEKLEURD 2014

De EDA conferentie was niet de eerste in z'n soort dit jaar. Op 4 maart 2014 organiseerde de Europese Commissie een conferentie over hoe de EU "de competitiviteit van de defensie-industrie kan verhogen, de interne [defensie-]

Een wereld van schandalen en omkoping

Vertegenwoordigers en lobbyisten van de wapenindustrie zitten in expertengroepen en lopen rond op de conferenties van het Europees Defensieagentschap. De Crem en Ashton schudden er mogelijk de handen van fraudeurs en omkopers. Maak kennis met bedrijven die mee ons veiligheidsbeleid bepalen.

FINMECCANICA

Het Italiaanse Finmeccanica staat in de top 10 van grootste defensie- en veiligheidsbedrijven ter wereld. Finmeccanica is het bedrijf dat de Agusta-helikopters produceert. In de jaren negentig betaalde het bedrijf 4 miljoen euro aan steekpenningen aan de PS en de SP. Het bedrijf is nog steeds in hetzelfde bedje ziek. In 2014 annuleerde de Indische regering een contract van 560 miljoen euro voor 12 helikopters na een poging tot omkoping. In 2013 werd de toenmalige CEO van Finmeccanica, Giuseppe Orsi, hiervoor gearresteerd. Het proces tegen hem is lopende. Bij de opening van het proces stelde de Italiaanse openbare aanklager dat "omkoping en corruptie deel uitmaken van de bedrijfsfilosofie van Finmeccanica"

“we willen echt, tastbaar geld zien”

(Tom Enders, CEO van EADS, één van de vier grootste wapenbedrijven in de EU)

markt kan versterken alsook onderzoek en ontwikkeling”. De Europese Commissie wil doen wat in haar macht ligt om de Europese wapenindustrie te promoten. Tijdens de Europese top in december 2013 hebben de Europese staats- en regeringsleiders zich expliciet achter deze doelstelling geschaard en de Commissie de opdracht gegeven om deze in 2014 concreet uit te werken.

De toespraken en de paneldiscussies van deze conferentie zijn allemaal gefilmd en staan on-line. Een gebrek aan transparantie over haar doelstellingen kan de commissie alvast niet worden verweten. Maar een transparant beleid op maat van de wapenindustrie is nog steeds een beleid op maat van de wapenindustrie. Van de iets meer dan 300 aanwezigen waren meer dan een kwart vertegenwoordigers en werknemers uit de wapen- en veiligheidsindustrie. Welgeteld twee Europese parlementsleden, lid van de Europese Volkspartij, waren aanwezig. Eén daarvan, Michael Gahler, mocht ook het podium beklimmen. Dat hij een bekend voorstander is van een militair Europa en een belangenbehartiger van de wapenindustrie zal daar niet vreemd aan zijn.

In een discussie over de ‘competitiviteit van de Europese wapenindustrie’ verdedigde Daniele Romiti, de CEO van AugustaWestland de kleuren van de wapenindustrie. Zo’n CEO weet uiteraard heel goed wat hij moet doen wanneer hem een forum als dit aangeboden wordt. Nadat hij zijn tevredenheid heeft geuit over de beslissingen van de Europese Raad, gaat hij onmiddellijk over naar het stellen van nieuwe

eisen. Zo wil hij ‘zo snel mogelijk’ wetgeving zien om drones toe te laten in het Europese luchtruim. En hij gaat verder: de EU heeft een equivalent nodig van het Amerikaanse DARPA. Dit is het Amerikaanse overheidsinstituut dat zich exclusief bezighoudt met de ontwikkeling van nieuwe wapentechnologie.

WAPENEXPORT: THE ELEPHANT IN THE ROOM

Een van de vragen die blijkbaar niemand zich stelt is: hoe rijmt een sterke wapenindustrie met het beleid rond wapenexport? Artikel 15 van het gemeenschappelijk Europees standpunt over wapenexport stelt: “De Europese landen nemen zich voor om de regels voor wapenexport te verstrengen”. Het is geen geheim dat de wapenindustrie alleen maar winstgevend kan zijn wanneer ze haar producten over de hele wereld kan slijten. Stellen dat de Europese wapenindustrie ‘meer concurrentieel’ moet worden, is dus bijna zoveel als zeggen: de Europese wapenbedrijven moeten meer wapens uitvoeren.

In de praktijk is er van het strenger maken van de regels over wapenexport niets in huis gekomen. Integendeel, de controle op de wapenuitvoer is in Vlaanderen bijvoorbeeld lakser geworden. In 2012 bereikte de Europese wapenexport een recordhoogte. Niet voor niets dook Europees wapentuig overal op tijdens de Arabische lente. En ondanks een EU wapenembargo werden recent nog Tsjechische pistolen geleverd aan Egypte. Kunnen we in de toekomst een nog verdere uitholling van de controle op wapenexport verwachten?

VERDERE UITHOLLING VAN HET VLAAMSE BELEID

Ook op andere vlakken gaat de Commissie de strijd aan met beleid dat beperkend zou kunnen zijn voor de wapenindustrie. Met expliciete goedkeuring van de Europese Raad zal de commissie onderzoeken hoe projecten in het kader van het Europese subsidieprogramma Horizon 2020 de wapenindustrie ten goede kunnen komen. En dat terwijl, op papier althans, onderzoek binnen Horizon 2020 “exclusief op civiele toepassingen is gericht”. Faut le faire!

BAE SYSTEMS

In februari 2010 werd BAE veroordeeld tot het betalen van bijna 300 miljoen Britse pond aan boetes, na een veroordeling voor valse boekhouding en misleidende verklaringen. De zaak betrof omkoping bij een contract van 43 miljoen Britse pond voor de verkoop van gevechtsvliegtuigen aan Saoedi-Arabië. Ook in 2010 moest het bedrijf zo’n half miljoen Britse pond boetes betalen voor omkoping bij de verkoop van radarsystemen aan Tanzania.

EADS / AIRBUS

Het pan-Europese defensie- en veiligheidsbedrijf EADS werd in 2013 omgedoopt tot Airbus. Tegen EADS lopen op dit moment verschillende onderzoeken wegens vermeende corruptie. Onder andere bij de verkoop van Eurofighters aan Oostenrijk werden verdachte betalingen uitgevoerd. In 2013 openden zowel het FBI als de Britse Serious Fraud Office een onderzoek naar aanleiding van verdachte betalingen van een dochteronderneming van EADS naar rekeningen op de Kaaimaneilanden.

Tot op vandaag blijven vertegenwoordigers van Finmeccanica, BAE systems en EADS/Airbus deel uitmaken van expertengroepen die de Europese Commissie adviseren.

©Eric Demildt

De initiatieven van de Europese Commissie zetten zo ook druk op het Vlaamse onderzoeksbeleid. Het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT) kreeg in 1999 een richtlijn die stelt: *“De Vlaamse regering [wens] de ondersteuning uit te sluiten van projecten en mandaten welke rechtstreeks leiden tot toepassingen in wapens en wapensystemen, munitie en speciaal voor militair gebruik dienstig materieel en daaraan verbonden technologie”*. Dit is een heel ander geluid dan dat van de Europese Commissie, die juist zelf op zoek gaat naar die militaire toepassingen.

Vredesactie speelde een belangrijke rol in het tot stand komen van deze richtlijn. De richtlijn heeft er bijvoorbeeld voor gezorgd dat Vlaanderen niet mee is gestapt in de ontwikkeling van de Joint Strike Fighter. De Nederlanders deden dat wel. Zij mogen nu mee delen in het (financieel) debacle van de ontwikkeling van een gevechtsvliegtuig met allerlei mankementen, dat nu reeds achterhaald is.

De uitholling van het Vlaamse beleid door de EU wordt zichtbaar wanneer het gaat over onderzoek met mogelijk militaire toepassingen gefinancierd met andere fondsen dan het IWT. In verschillende Europese onderzoeksprojecten is bijvoorbeeld de KULeuven betrokken samen met Europese en Israëlische wapenbedrijven. Gegeven de IWT-richtlijn zouden veel van deze onderzoeksprojecten nooit voorbij de ethische commissie van het IWT geraken. Hoe zou de aanvrager immers motiveren dat het onmogelijk is dat de resultaten opduiken in militaire technologie wanneer er bedrijven betrokken zijn die enkel en alleen strikt militaire producten produceren?

Actieplandag

De Platoon, Pantheonlaan 14 Brussel (Koekelberg)
info en inschrijving: katelijne@vredesactie.be

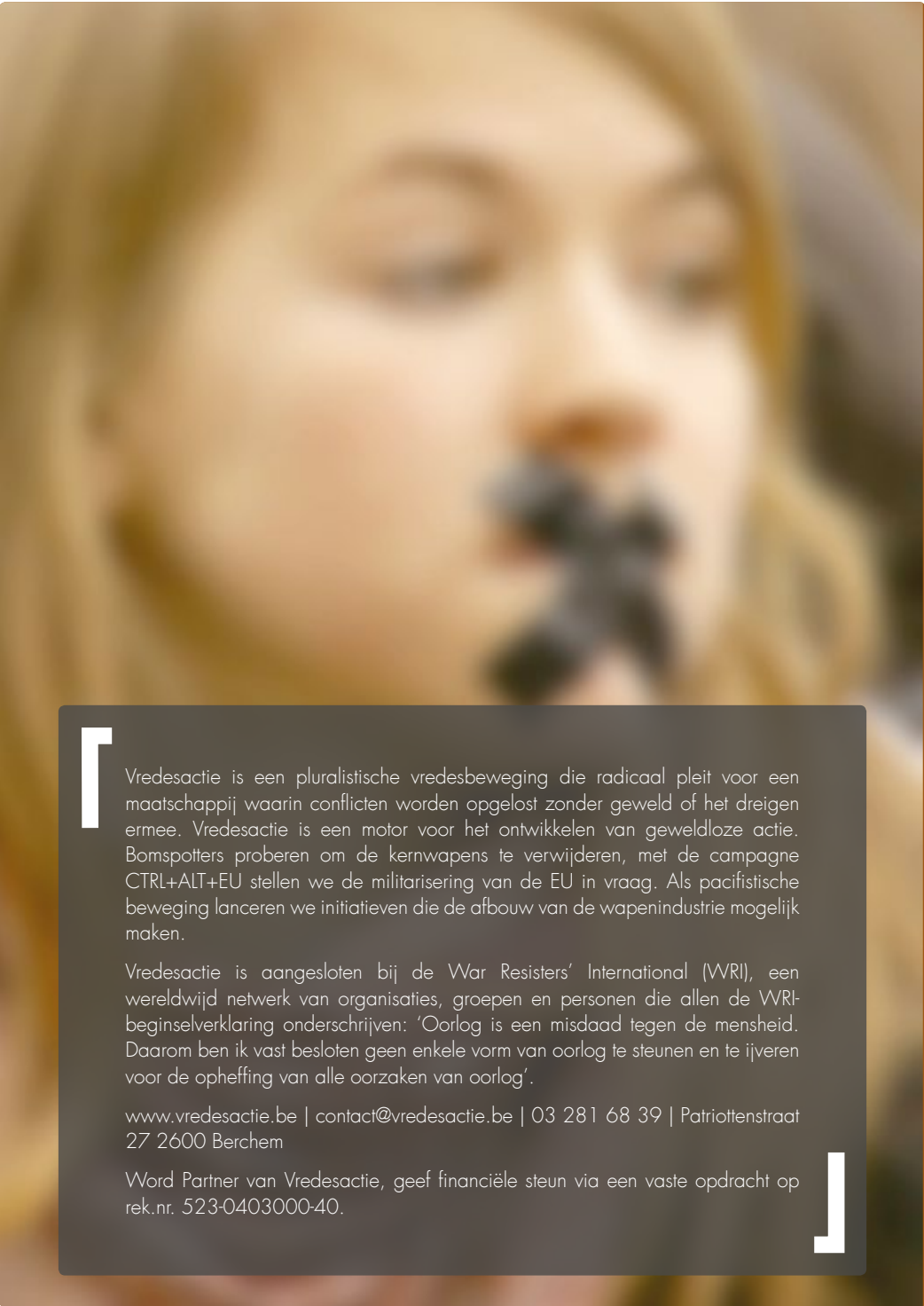
Het Europees kwartier in Brussel is een besloten wereld waarin wapenproducenten en politici bij elkaar op schoot zitten. Vredesactie schuift mee aan en voert er prikacties! De actielocaties liggen op een boogscheut van elkaar: de gebouwen van de Europese instellingen, de instellingen die het buitenlands, defensie- en onderzoeksbeleid voeren, de kantoren van wapenbedrijven en hun koepel- en lobbyorganisaties, de conferenties van denktanks zoals de Security and Defence Agenda (SDA), het Schumannplein of het Luxemburgplein waar bedrijfslobbyisten en eurocraten samen aan de toog hangen,...

ZATERDAG 26 APRIL
10U - 16U

DOORPRIK
‘the Brussels Bubble’

Doe mee met de actiereeks en doorprik ‘the Brussels Bubble’.

Je vindt medestanders op de actieplandag op 26 april in Brussel. We werken er in groepjes scenario's uit voor acties op verschillende momenten in aanloop naar de verkiezingen. Wij zorgen voor de nodige info en ondersteuning, jij voor de creatieve en concrete invulling. Schrijf je nu in via katelijne@vredesactie.be

Vredesactie is een pluralistische vredesbeweging die radicaal pleit voor een maatschappij waarin conflicten worden opgelost zonder geweld of het dreigen ermee. Vredesactie is een motor voor het ontwikkelen van geweldloze actie. Bomspotters proberen om de kernwapens te verwijderen, met de campagne CTRL+ALT+EU stellen we de militarisering van de EU in vraag. Als pacifistische beweging lanceren we initiatieven die de afbouw van de wapenindustrie mogelijk maken.

Vredesactie is aangesloten bij de War Resisters' International (WRI), een wereldwijd netwerk van organisaties, groepen en personen die allen de WRI-beginselverklaring onderschrijven: 'Oorlog is een misdaad tegen de mensheid. Daarom ben ik vast besloten geen enkele vorm van oorlog te steunen en te ijveren voor de opheffing van alle oorzaken van oorlog'.

www.vredesactie.be | contact@vredesactie.be | 03 281 68 39 | Patriottenstraat 27 2600 Berchem

Word Partner van Vredesactie, geef financiële steun via een vaste opdracht op rek.nr. 523-0403000-40.